

ПОЛІТИЧНА ДИНАМІКА В ОКРЕМИХ ДЕРЖАВАХ ЄВРОПИ У КОНТЕКСТІ ВИБОРІВ 2024 РОКУ: ВПЛИВ НА ПІДТРИМКУ УКРАЇНИ

Франція, Австрія, Велика Британія, Бельгія, Нідерланди

Авторка:

Маріанна Присяжнюк, аспірантка Бухарестського національного університету, політичний аналітик Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва

Вступ

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну та триваючі економічні наслідки пандемії Covid-19 посилили загальний рівень фрустрації та відчуття небезпеки у Європі. Виходячи з цього, ультраправі партії формують свій порядок денний, пропагуючи ідеї єврскептицизму, антиімміграційну політику та вимагають скасувати антиросійських санкцій. За результатами виборів до Європарламенту в червні 2024 року, а також деяких національних кампаній ультраправі здобули впливові позиції в окремих країнах. Зростання їхньої популярності значною мірою обумовлено й їхнім успіхом в інших країнах. Наприклад, перемозі ультраправих у Бельгії на загальних виборах цього року значною мірою сприяла перемога ультраправих у Нідерландах у листопаді 2023. Тож транскордонність є важливим фактором, що зумовлює ланцюгову реакцію поширення популярності ультраправих сил.

Наступним фактор є ерозія центризму на політичному ландшафті у низці країн, де традиційні еліти втрачають авторитет на тлі комплексних викликів, і не спроможності сформувати уряд або забезпечити його стабільну роботу. Наприклад, політична криза у Нідерландах і Бельгії довкола довготривалих коаліційних переговорів, імпічмент попереднього австрійського канцлера Себастьяна Курца тощо, дискредитує центристські політичні сили та «старі» еліти в очах виборців.

До того ж, у довготривалу кризу з призначення уряду може зануритися і Франція, де центристські сили опиняться під подвійним тиском – з боку ультраправих та

ультралівих, які потрапили в новий парламент в результаті дострокових виборів у липні 2024 року. Це формує для умовного політичного центру імідж неспроможності й недієздатності, а також посилює мобілізаційний потенціал радикальних партій.

Наступним фактором є загострення внутрішньополітичного конфлікту, в рамках якого ультраправі партії зміщують акцент із зовнішньої загрози на внутрішню. Такий дискурс може безпосередньо вплинути на інтереси України, яка бореться проти російської агресії. Попри усвідомлення небезпеки від дій Росії, як засвідчують окремі соціологічні дослідження, ультраправим силам притаманно зміщувати акценти та шукати внутрішнього ворога. У цьому контексті, небезпечною виявляється антиіммігрантська риторика, яка є однією з основних тем, які використовуються для зміщення уваги із зовнішньої небезпеки на внутрішню.

У статті аналізуються фактори, які сприяли зміцненню позицій ультраправих партій в Австрії, Великій Британії, Франції, Бельгії та Нідерландах; а також політична та соціальна динаміка, яка сформувалася в умовах місцевого контексту.

Для аналізу політичної динаміки розглядаються наступні фактори: політичні стейкхолдери, наратив політичного дискурсу, вплив на інтереси України, транскордонне співробітництво ультраправих партій.

У статті також аналізуються перехресні тенденції та наводяться рекомендації з подальшої взаємодії між політичними представниками України та основними стейкхолдерами зазначених країн.

Австрія на порозі осінніх парламентських виборів

На виборах до Європарламенту в Австрії лідувала ультраправа «Партія свободи» (FPÖ), здобувши 24,5% голосів. Цьому передувала також перемога під час двох місцевих кампаній у попередні роки. Соціологічні опитування підтверджують, що і напередодні загальних виборів, які пройдуть 29 вересня, найбільшою підтримкою (близько 30%) продовжує користуватися «Партія свободи» (FPÖ). На другому місці (20%) знаходяться провладна консервативна «Австрійська народна партія» (ÖVP) та опозиційна «Соціал-демократична партія» (SPD).

У поточному складі парламенту, який завершує свою каденцію, представлені також «Партія зелених», яка формує коаліцію з «народниками», і «Новий австрійський та ліберальний форум» (NEOS), який займає антиросійську позицію та ставить під сумнів австрійський нейтралітет. Відповідні політичні сили ділять між собою решту голосів. Таким чином, нинішня політична динаміка в Австрії є досить сталою і передбачуваною, оскільки ультраправа «Партія свободи» демонструвала зміцнення своїх позицій кілька років поспіль.

Ще в 2022 році під час дострокових місцевих виборів у Тіролі австрійським ультраправим вперше за чотири роки вдалося відновити свої позиції після шпигунських та корупційних скандалів, які раніше зруйнували репутацію партії. Їхні позиції продовжилися зміцнюватися й у 2023 році під час місцевих виборів у Каринтії та Зальцбурзі. Посиленню ультраправих також сприяв імпічмент у 2021 році тодішнього канцлера Себастьяна Курца від «Австрійської народної партії» та подальша пасивність «народників» у формуванні порядку денного¹.

Нинішню коаліцію формують «народники» та «зелені», й недовіра до правлячих партій зростає пропорційно зростанню популярності ультраправих. Серед викликів, які обумовлюють розчарування австрійців у чинній владі, – інфляція, зростання цін, неконтрольована міграція, яка набула значних масштабів, враховуючи невеликі розміри країни, після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну.

Ультраправа «Партія свободи» була заснована 1955 року й у перші роки свого існування представляла колишніх нацистів, залишаючись десятки років на слабких позиціях. Її нинішнім лідером є Герберт Кікль, історик, філософ та *фахівець з ідеологічного дизайну політичних кампаній*. Завдяки йому австрійські ультраправі мають розгалужену сітку горизонтальних партнерств з ультраправими партіями в Європі, зокрема, з «Національним об'єднанням», нідерландською «Партією свободи» (PVV) та німецькою «Альтернатива для Німеччини».

Відносини з Росією, зокрема із провладною «Єдина Росія», також були закріплені договором про співробітництво, який формально припинив свою дію з початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну, однак неформальні зв'язки між сторонами досі залишаються активними.

Наразі найтісніші контакти австрійські ультраправі мають з угорською партією «Фідес» (Fidezs). Кікль розглядає політичний уклад В. Орбана як інституційну модель, і відстоює ідею «неліберальної» Австрії. Кікль та Орбан заснувала нову групу ультраправих у Європейському парламенті, яка має назву «Патріоти Європи»², тож їхнє партнерство є центральним у процесі консолідації ультраправих партій у Європі.

Кікль і «Партія свободи» виступають проти поглиблення європейської інтеграції, закликають до чіткого розподілу повноважень між європейським рівнем і рівнем держав-членів.

При цьому глобалізація, США та імміграція для австрійських ультраправих завжди були головними ворогами. Стосовно війни в Україні «Партія свободи» займає проросійську позицію, закликаючи до «дипломатичного врегулювання війни», яке

¹ <https://www.fondapol.org/en/study/the-fpo-and-the-challenge-of-europe-ideological-radicalism-and-electoral-constraints-in-austria/>

² <https://suspilne.media/780117-patrioti-za-evropu-orban-ogolosiv-pro-stvorennia-novogo-ultrapravogo-bloku-v-evroparlamentі/>

передбачає капітуляцію України, а також виступає проти українських біженців і будь-якої форми австрійської допомоги Україні, включаючи гуманітарну.

Тож соціально-політичне невдоволення у суспільстві може бути і джерелом підтримки ультраправих, і наслідком експлуатації ультраправими чутливих тем з метою посилення своєї влади. Крім того, в австрійському контексті важливим є історичний досвід співпраці з Росією та спільне минуле із сусідньою Угорщиною, що обумовлює тіснішу співпрацю між ультраправими цих двох країн порівняно з партіями з інших держав у межах «ультраправої мережі».

Водночас, дослідження громадської думки свідчать, що понад 60% опитаних підтримують надання українським біженцям гуманітарної допомоги та вважають напад Росії викликом для європейської безпеки. Більшість австрійців схиляється до того, що Австрії слід дотримуватися свого нейтрального статусу³. Тож присутність суперечливих ідей, як от розуміння викликів безпеки й одночасна підтримка ультраправої партії, яка нівелює серйозність небезпеки, може свідчити про наявність типового когнітивного дисонансу у колективній свідомості.

Зростання підтримки ультраправих ідей (в той час, коли у Франції зростає підтримка як ультраправих, так і ультралівих) свідчить про природу соціального конфлікту в основі політичної динаміки в Австрії, яка тяжіє до ізоляціонізму. Підтримка ультраправих часто пов'язана із питаннями національної «чистоти», ідентичності, авторитаризму, а соціальне невдоволення спрямовується на мігрантів, представників маргіналізованих та вразливих груп, які визнаються «загрозою» національній ідентичності. Варто зазначити, що згідно з результатами соціологічного дослідження, австрійці вважають нейтралітет частиною своєї ідентичності, й це підтверджує саме таку спрямованість соціального конфлікту⁴.

Політична невизначеність у Франції

На початку липня у Франції відбулися дострокові загальні вибори до Палати представників. Після перемоги ультраправої партії «Національне об'єднання» (31,5%) на виборах до Європарламенту президент Франції Емманюель Макрон розпустив парламент, який мав попереду ще три роки мандату. Макрон оголосив, що дострокові вибори мають прояснити реальну політичну ситуацію, враховуючи посилення ультраправих сил.

За результатами першого туру знову лідирували ультраправі, але в другому турі отримали найменшу підтримку, оскільки коаліція лівих сил та президентські центристи

³ <https://www.fondapol.org/en/study/the-fpo-and-the-challenge-of-europe-ideological-radicalism-and-electoral-constraints-in-austria/>

⁴ https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/iirp/26_2006_summer/26_2006_summer_b.pdf

виставили спільних кандидатів у регіонах у залежності від того, до підтримки якої політичної сили тяжіє той чи інший виборчий округ⁵.

Стратегія для другого туру спрацювала, й перемогу здобула коаліція лівих сил «Новий народний фронт» (отримавши 182 місця у парламенті з 577). Друге місце посіла центристська партія чинного президента Емманюеля Макрона «Відродження» (163/577), а ультраправа політична сила Марін Ле Пен «Національне об'єднання» (143/577) опинилася на третьому місці⁶. Вибори також відзначилися найвищою з 1997 року явкою у 66,7% (перший тур) та 66,6% (другий тур).

До коаліції лівих сил «Новий народний фронт» (NFL) входить кілька лівих партій, серед яких, зокрема, ультраліва «Нескорена Франція (LFI)» (78/188/577) Жана Люка Меланоша, яка вже оголосила своїм пріоритетом скасування пенсійної реформи Макрона, внаслідок якої вік виходу на пенсію був підвищений до 64 років. Також до лівих сил входить проєвропейська Соціалістична партія (65/188/577), Партія зелених (33/188/577), та Комуністична партія (9/188/577), – одна з найстаріших комуністичних партій у Європі. Але Меланош є єдиним радикальним представником лівого спектра, і його присутність у парламенті може загрожувати згуртованості блока «Лівих сил»⁷.

Ультраправі сили в порівнянні із загальними виборами 2022 року подвоїли кількість своїх депутатів⁸, тому навіть третє місце не є фактичним програшом в історичній перспективі. Таким чином, кількість ультраправих депутатів у парламенті зростає, попри їх поразку у другому турі. Крім того, ультраправі залишаються монолітним формуванням у парламенті у порівнянні зі своїми опонентами.

Парламентська більшість має налічувати щонайменше 289 депутатів. Жодна з трьох основних політичних сил за результатами виборів не здатна буде сформувати уряд, тому наступним етапом буде формування коаліції. Нинішній склад парламенту, в якому всі три ідеологічно різні блоки представлені значною кількістю мандатів, свідчить про те, що коаліційні переговори можуть бути складними і довготривалими. Емманюель Макрон вже запропонував сформувати ситуативну коаліцію, щоб не допустити до влади ультраправі та ультраліві сили, попри те, що ультраліві Меланоша входять у «Новий народний фронт», який переміг на виборах.

Конституція Франції не встановлює термінів для формування уряду, тому період невизначеності може бути довготривалим.

⁵ <https://www.france24.com/en/france/20240704-2024-french-legislative-elections-results-of-the-second-round>

⁶ <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/how-do-the-french-elections-work-b2574607.html#>

⁷ https://www.onedecision.com/article/who-won-the-elections-in-france-ceRGyioqzC?gad_source=1&gbraid=0AAAApsJuSKS0EO1WE6KkLwsVF0qGPARR&gclid=CjwKCAjwnqK1BhBvEiwAi7o0X8meeajWgO82EJQyT6BgaQU39UQnS3IDTvUckI8oGc4-28cTTM7zxoCVnYQAvD_BwE

⁸ <https://www.politico.eu/article/france-election-results-2024-map-constituencies-emmanuel-macron-marine-le-pen-live-new-popular-front-national-rally/>

Враховуючи, що ситуативний програш ультраправого «Народного об'єднання» став можливим завдяки співпраці між лівими силами та центристами Макрона, ймовірно, саме ці політичні гравці й сформуують парламентську більшість, проте можливий варіант і формування уряду меншості та технократів.

Слабким місцем ситуативних партнерів, особливо блоку «лівих сил», залишатиметься відсутність ідеологічної бази як об'єднавчого фактору. Центристи ж, які після приходу до влади Макрона позиціонували себе як «і не ліві, і не праві», намагаються стати «і лівими, і правими». Тож у порівнянні з Австрією, демократичні сили намагаються перехопити ініціативу за рахунок пристосування до ідеологічних «гойдалок» у суспільстві.

Результати виборів були затверджені напередодні Олімпіади, яка цього року проходила у Парижі⁹, тож країною продовжує керувати «уряд щоденних справ», здійснюючи свої функції в рамках обмежених повноважень¹⁰.

Традиційно посаду прем'єр-міністра у Франції займає представник політичної партії, яка перемогла на виборах, однак як прем'єра, так і уряд призначає саме президент Франції. Попри це, парламент може оголосити очільнику уряду і його кабінету вотум недовіри, а тому призначення голови виконавчої влади загалом має відображати й парламентську більшість. Призначення прем'єр-міністром кандидата від президентської партії є найбільш збалансованим сценарієм, однак можлива ситуація, коли уряд очолює і представник непрезидентської, або навіть опозиційної політичної сили¹¹.

У такому випадку складається ситуація, яку називають «співіснування» (cohabitation). Тож наразі за умови формування коаліції між президентським «Відродженням» та лівими силами «Нового народного фронту» (або, як пропонує Макрон, з окремим лівими партіями, не включаючи політичну силу Меланоша), кандидат на посаду прем'єр-міністра ймовірно представлятиме одну з цих двох сил.

За новітніх часів Франція вже переживала політичну кризу, коли парламент і президент представляли різні політичні сили, та мали «співіснувати». Тоді ця криза тривала з березня 1986 року до травня 1988 року, коли президент Франсуа Міттеран з табору соціалістів був змушений призначити правого Жака Ширака (RPR – Rally for the Republic, голлістська, правоцентристська і консервативна політична партія у Франції) на посаду прем'єр-міністра після парламентських виборів у березні 1986 року.

З точки зору посилення радикальних ідей у суспільстві, ситуація у Франції значно відрізняється від Австрії, оскільки суспільний конфлікт охоплює ширший спектр

⁹ <https://www.nbcnews.com/sports/olympics/bitterly-divided-france-comes-together-paris-olympics-rcna164985>

¹⁰ <https://www.rfi.fr/en/france/20240716-what-is-a-caretaker-government-and-what-does-it-mean-for-france>

¹¹ <https://www.politico.eu/article/france-election-french-prime-minister-new-popular-front-socialists-greens-communists-jean-luc-melenchon-france-unbowed-lfi-movement-marine-le-pen-national-rally/>

економічних, культурних та соціальних питань, що втілено у посиленні підтримки як ультралівих, так і ультраправих.

На відміну від Австрії, де розкол все ж таки відбується по лінії ідентичності і прямує до ізоляціонізму, суспільна динаміка у Франції полягає у протистоянні між різними верствами населення. У крайній формі такий конфлікт може проявитися у вигляді громадських заворушень та силових протистоянь.

Зміна влади у Великій Британії і перерозподіл ресурсів

На початку липня у Великій Британії відбулися загальні вибори до Палати громад. За остаточними результатами перемогла Лейбористська партія, отримавши більшість у 411 місць із 650; Консервативна партія тримала 121 місце; ще 72 місця дісталось Ліберально-демократичній партії, яка з 1997 року послідовно зміцнює позиції¹². Консервативна партія, яка 14 останніх років була при владі, втратила близько половини депутатських місць, й переходить в опозицію.

Лейбористська партія традиційно користується підтримкою виборців в індустріальних районах північної та північно-західної Англії, в Лондоні, а також в Уельсі та Шотландії, де цього разу перемогла «Шотландська національна партія», отримавши 9 місць, у той час як від лейбористів перемиг лише один кандидат. Лідер Лейбористської партії Кір Стармер був відразу призначений новим прем'єр-міністром¹³.

За попереднього врядування лейбористів у період з 1997 до 2010 рр. тодішній прем'єр-міністр Тоні Блер тричі приводив свою партію до влади,¹⁴ здобуваючи підтримку обіцянками «нового шляху» та покращення. Цьогорічна кампанія лейбористів також фокусувалася на «змінах на краще».

Якщо за часів свого попереднього правління лейбористи втратили прихильність суспільства, коли підтримали участь Великої Британії у війні в Іраку у 2003¹⁵, нинішні виклики (з якими також мала справу і попередня влада Консервативної партії) стосуються переважно негативних наслідків пандемії Covid-19 і завершення процедури Брекзиту. Разом з тим, початок повномасштабного вторгнення Росії в Україну є питанням, щодо якого обидві партії займають проукраїнську позицію.

У своєму передвиборчому маніфесті лейбористи пообіцяли зміцнити курс на «зелену політику» та витратити 2,5% ВВП на оборону. Зокрема, це стосується намірів Кабінету лейбористів відкликати ліцензії на нові нафтогазові проекти в Північному морі,¹⁶ що

¹² <https://time.com/6995176/uk-election-result-labour-keir-stammer/>

¹³ <https://apnews.com/article/uk-election-keir-stammer-profile-labour-e98d16e0810273f6041b61747e084aac>

¹⁴ <https://sdplatform.org.ua/blogs/brtlbr>

¹⁵ <https://www.theguardian.com/uk-news/2016/jul/06/david-cameron-uk-must-never-repeat-iraq-war-mistakes>

¹⁶ <https://www.carbonbrief.org/daily-brief/labour-confirms-plans-to-block-all-new-north-sea-oil-and-gas-projects/>

вже викликало хвилю критики. Лейбористи планують припинити видачу нових ліцензій на видобуток нафти й газу на користь інвестицій у відновлювані джерела енергії, такі як вітроенергетика та атомна енергетика, що є частиною ширшої стратегії, спрямованої на перетворення Великої Британії на «наддержаву чистої енергії» та досягнення нульового рівня викидів до 2050 року.

Перемогою також можна назвати результат ультраправої партії «Реформуй Велику Британію» Найджела Фараджа, який є ідейним натхненником і лідером Брекзит-руху. Попри те, що Фарадж і його політична сила входили в Європарламент, на національному рівні він вперше привів свою політичну силу до влади, і його партія «Реформуй Велику Британію» отримала чотири місця. Навряд чи британські ультраправі зможуть вплинути на процес прийняття стратегічних рішень, проте в новому статусі вони зможуть легітимізувати свій дискурс.

Передвиборча кампанія Фараджа була зосереджена на антимигрантській політиці та критиці НАТО. Напередодні голосування Фарадж заявив, що у війні Росії проти України винний Захід через експансію НАТО на схід, у відповідь на що отримав шквал критики. Хоча це не стало перепорою для отримання партією голосів, відповідні заяви продемонстрували, яку лінію просуватиме Фарадж та його соратники у парламенті.

Соціальна динаміка у Великій Британії обумовлена більшою мірою протистоянням між консервативним та соціал-демократичним таборами, яке розгортатиметься довкола перерозподілу ресурсів внаслідок тих змін, за які обіцяють взятися лейбористи. Втім, поляризація довкола антиіммігрантської політики, яку окрім риторики ультраправих підсилила ініціатива консерваторів про видворення нелегальних мігрантів до Руанди, розширює спектр суперечок у суспільстві.

Прем'єр-міністр Кір Стармер, ледве призначивши Кабінет, зіштовхнувся з першим серйозним викликом. Після смертельного нападу на дітей у місті Саутпорт, в результаті якого загинули троє малолітніх дівчат, по всій країні спалахнули протести проти мігрантів, зокрема, проти мусульман. У таких умовах Кабінет лейбористів, що просуває більш мультикультурну та інклюзивну політику, розпочав перші тижні своєї роботи. Стармер відразу звинуватив у розхитуванні ситуації й провокаціях ультраправі угруповання, чим викликав шквал критиків, у тому числі з боку своїх прихильників.

Deep State рятує Нідерланди від влади ультраправих

Після загальних виборів у кінці 2023 року в Нідерландах розгорнулася політична криза навколо призначення уряду, що тривала понад сім місяців (223 дні). Врешті, на початку липня 2024 року був сформований уряд, який затвердив король Нідерландів Віллем-Александр¹⁷.

¹⁷ <https://www.eunews.it/en/2024/07/02/netherlands-new-right-wing-government/>

Після перемоги ультраправої «Партії свободи» (PVV) на виборах у листопаді 2023 року, що й ускладнило коаліційні домовленості, після довготривалих перемовин переможці досягли згоди про те, що уряд очолить політик, який не представляє жодну з партій. Прем'єр-міністром став колишній керівник голландської розвідки Дік Скоф.

Як керівник розвідки, Скоф очолював голландське розслідування збиття літака Малайзійських авіаліній рейсу MH17 у липні 2014 року над окупованим Донбасом¹⁸, тому для України у короткостроковій перспективі це гарна новина. Скоф є обізнаним щодо перебігу російської агресії та реальних загроз, які Росія створює для безпеки Європи. Водночас, громадська думка, що відзначається зростаючими симпатіями до ультраправих партій, свідчить, що внутрішня ситуація є непростюю, й залишатиметься сприятливим ґрунтом для російської пропаганди проти України та ЄС.

Новопризначений прем'єр є позапартійним і не був включений до виборчих списків під час виборів у листопаді минулого року. Дік Скоф змінив на посаді Марка Рютте, який, у свою чергу, був затверджений на посаду Головного секретаря НАТО, після завершення мандату Йенса Столтенберга восени цього року¹⁹.

Попри те, що уряд очолив компромісний кандидат, на виборах у листопаді 2023 року²⁰ перемогу отримала ультраправа «Партія свободи» (37 місць/150) на чолі з Гертом Вілдерсом. Вона випередила ліберальну «Народну партію за свободу та демократію (VVD)» (24 місць/150) колишнього прем'єр-міністра Марка Рютте, а також альянс «Зелені ліві – Партія праці (pvda-gl)» (25 місць/150), на чолі якого – колишній єврокомісар Франс Тіммерманс. На четвертому місці опинилася правоцентристська партія «Новий суспільний договір» (20 місць/150).

Партія Тіммерманса відмовилася від переговорів із ультраправими Вілдерса, але до більшості долучилася популістська «Партія фермерів (BBV)» (7 місць/150), яка має 20% місць у Сенаті, хоча на загальних виборах у 2023 році їхня підтримка знову впала й становила менше 5%. Популісти ставлять під сумнів зелену політику, тому мають більше спільного з ультраправими, ніж ліберали та центристи.

Переговори між цими партіями тривали близько семи місяців, і врешті учасники погодили коаліційну програму. Документ зосереджується, перш за все, на посиленні контролю за міграцією та впровадженні жорсткіших міграційних механізмів. Ісламофобна риторика Вілдерса стосовно заборони мечетей та Корану не була відображена в програмі. Водночас цікаво, що програма передбачає будівництво чотирьох атомних електростанцій.

¹⁸ <https://www.dw.com/en/dick-schoof-ex-spy-chief-sworn-in-as-dutch-prime-minister/a-69534805>

¹⁹ <https://www.dw.com/en/new-nato-chief-mark-rutte-faces-balancing-act/a-69416886>

²⁰ <https://www.bbc.com/news/world-europe-67504272>

За лібералами (PVV) залишаються кліматичне відомство, юстиція та оборона. Зокрема, міністром оборони призначений ліберал Рубен Брекедьманс, який є палким прихильником України. Ультраправі матимуть своїх міністрів на керівних посадах міграційного, фінансового відомств, а також міністерства внутрішніх справ. Міністерство закордонних справ очолюватиме кандидат від «Нового суспільного договору» Каспар Вельдкамп, колишній дипломат з проєвропейськими поглядами. Віце-прем'єр-міністром стала Софі Германс (VVD), яка є міністеркою з питань клімату та зеленого зростання.

Попри втрачені позиції «Народна партія за свободу та демократію» (VVD) залишає за собою важливі посади: віце-прем'єра, міністра оборони, міністра зовнішньої політики та юстиції²¹. Відерс, у свою чергу, публічно заявив про рішучість розхитати ЄС зсередини, й у програмі нового уряду міститься пункт щодо просування на рівні ЄС процедури про вихід країни-члена.

Соціальний конфлікт, який лежить в основі політичного протистояння у Нідерландах, характеризується глибокою поляризацією, зростанням націоналізму та антиімміграційних настроїв. Тривалий процес формування коаліції міг викликати глибоку недовіру до влади. Як і в Австрії, ультраправі сили у Нідерландах наголошують на національній ідентичності та суверенітеті, поглиблюючи поляризацію у суспільстві. Подібно до Бельгії, політична криза після виборів ускладнила формування уряду, що загострило ситуацію. Призначення непартійного прем'єра Скофа є спробою стабілізувати ситуацію, але поляризований політичний ландшафт зберігатиме значний тиск на «неполітичного» прем'єра. Відповідно, це не розв'яже проблему соціальної нестабільності в країні, яку стимулюють ультраправі.

Призначення прихильників України на ключові посади, як-от міністра оборони, може зберегти певний рівень підтримки, хоча ультраправий парламент матиме змогу тиснути на уряд у певних питаннях – як стосовно України, так і щодо відносин з Євросоюзом.

Бельгія в процесі довготривалого формування уряду

Одночасно з виборами до Європарламенту, у Бельгії відбулися регіональні вибори та загальні вибори до Палати представників. На національному рівні перемогу здобули ультраправі партії N-VA (The New Flamish Alliance) на чолі із Бартом де Вевером, отримавши 16,7% (24 місця зі 150) та VB (Vlaams Belang) на чолі з Томом ван Грікеном, отримавши 13,7% (20/150).

Остання виступає за відділення регіону Фландрія від Бельгії. Попри те, що напередодні виборів євродепутата від VB звинуватили у зв'язках з Росією, розтраті європейських

²¹ <https://www.politico.eu/article/netherlands-right-wing-government-dick-schoof-mark-rutte-party-for-freedom/>

фондів та підтримці нацизму, це не вплинуло на загальні симпатії виборців²². Всі інші помірковані партії отримали 10% і нижче: MR (Reformist Movement), PVDA-PTV (Workers Party), PS (Socialist Party), соціал-демократи Vooruit, фламандські християнські демократи CD&V, центристська франкомовна християнсько-демократична партія Les Engages, ліберально-демократична партія прем'єр-міністра Александра де Кроо OpenVLD, а також інші зелені та ліві політичні сили.

Результати виборів показали значний розрив між ультраправими та демократичними партіями. Зокрема, партія OpenVLD прем'єр-міністра Александра де Кроо, який вступив на посаду у 2020 році, втратила половину своїх місць у палаті представників, отримавши підтримку лише на рівні 5,45%. Політичний ландшафт Бельгії відображає внутрішній регіональний поділ у країні. Ультраправі партії здебільшого підтримують виборці з Північної Фландрії. Зокрема, цей регіон підтримує ідеї ширшої автономії та навіть зміну територіального устрою, що може призвести до відділення.

Південна Валлонія, яка є франкомовною частиною країни, здебільшого підтримує ліві політичні партії, й на виборах 2024 здебільшого підтримала реформістів MR та соціалістів²³. Попри те, що Александер де Кроо є однією з найпопулярніших політичних фігур країни в усіх трьох регіонах (Фландрія, Валлонія та Брюссель), його партія OpenVLD зазнала нищівної поразки, після чого він оголосив про відставку.

Призначення уряду в Бельгії є традиційно довготривалим процесом через неоднорідність політичного ландшафту у країні. У 2010 році цей процес зайняв рекордний 541 день після виборів у червні 2010 року. Попередній уряд був призначений коаліцією, яка складалася з семи партій. Протягом наступних кількох місяців переговори будуть спрямовані на створення коаліційного уряду між переважно правими партіями фламандськомовного регіону і більш лівими партіями франкомовного півдня.

Цьогорічні результати свідчать про присутність розчарування виборців провладними елітами, що обернулося програшом партії колишнього прем'єр-міністра попри його персональну популярність, тож ймовірно, що коаліційні переговори між партіями й цього разу будуть довготривалими²⁴.

²² <https://www.brusselstimes.com/1076987/nazism-fraud-and-russian-influence-vlaams-belang-mep-under-investigation-but-why>

²³ <https://www.dw.com/en/belgian-pm-announces-resignation-after-difficult-evening/a-69318069>

²⁴ <https://www.euronews.com/my-europe/2024/06/09/right-wing-new-flemish-alliance-wins-belgian-election>

Перехресні тенденції та взаємозалежність

Перехресні тенденції та взаємозалежності в передвиборчій та післявиборчій динаміці у Великій Британії, Франції, Австрії, Бельгії та Нідерландах створюють виклики і можливості для українських національних інтересів й роботи з їх просування.

Підтримка України Великої Британії може стати невизначеною, зважаючи на необхідність посилювати увагу з боку нового уряду Лейбористів на внутрішніх соціально-економічних викликах та протестних настроях. Водночас, новообраний парламент Франції у порівнянні з попереднім складом також буде менш стабільним через посилення правих партій й початок процесу формування коаліції та уряду, що також вимагатиме більшої концентрації на внутрішніх питаннях.

Ситуація у Бельгії залежатиме від динаміки формування коаліції через посилення представництва правої партії й збільшення підтримки ультраправих сил у порівнянні з демократичними партіями. Австрія ж демонструє висхідний тренд підтримки ультраправої «Партії свободи», традиційного партнера Росії у країні. При цьому, Росія має давні зв'язки з Австрією, як і з ультраправими силами Марін Ле Пен у Франції.

Політичний контекст у Нідерландах після семи місяців пошуку консенсусу вдалося стабілізувати за рахунок призначення «аполітичного» голови уряду, проте симпатії населення до ультраправих політиків залишаються. Призначення на посаду колишнього керівника розвідувального органу Діка Скофа як компромісної фігури свідчить про те, що в країні існують потужні стабілізаційні механізми втручання у політичну кризу. Однак суспільний конфлікт, обумовлений підтримкою радикальних ультраправих ідей, може у подальшому обумовлювати нові виклики та конфлікти.

Попри те, що зростання підтримки ультраправих партій у вищезгаданих країнах є спільною рисою, політична динаміка є різною. Громадська думка в Австрії переважно свідчить про кризу ідентичності, в той час як ситуація у Франції та Великій Британії, здебільшого, є наслідком ширшої поляризації на рівні різних соціальних груп і переважно в економічній площині. Затяжні коаліційні переговори та радикалізація політичних вподобань у Бельгії та Нідерландах свідчать про зниження рівня довіри до правлячих та традиційних еліт. Це особливо важливо, беручи до уваги той факт, що Брюссель є центром європейської політики, а нідерландська Гаага – міжнародної кримінальної юстиції. Така ситуація надалі радикалізується й зусиллями з боку РФ, що може створювати в умовах невизначеності та небезпеки додатково соціально-психологічний тиск на місцеві громади. Усі ультраправі партії у вищезазначених країнах мають ті чи інші зв'язки з Російською Федерацією, а також розвинену мережу горизонтальних зв'язків, що здебільшого використовується проти єдності Європи. Важливу роль у мережі ультраправих партій відіграє партія угорського прем'єр-міністра Віктора Орбана «Фідес», яка підтримує особливо тісні зв'язки з австрійською «Партією свободи», а також із «Партією свободи» Нідерландів.

Результати виборів до Європарламенту продемонстрували також, що успіх ультраправих в одній країні підбадьорює такі настрої в інших. Наприклад, успіх ультраправих у Нідерландах сприяв перемозі фламандських сепаратистів у вересні. Цей фактор також можна застосувати і до взаємовпливу політичного ландшафту в Австрії та Угорщині.

Такі перехресні тенденції можуть призвести до «ефекту доміно», створюючи ризик для колективної позиції ЄС щодо різних питань, в тому числі й щодо підтримки України. Хоча посилення ультраправих партій розпочалося ще до повномасштабного вторгнення РФ, *тригерним наративом, який стимулює сьогодні суспільний конфлікт навколо такого політичного протистояння, є саме війна Росії проти України.*

На тлі такої динаміки пан'європейський порядок денний уособлює протистояння ультраправих та ліберально-демократичних доктрин (у Великій Британії – консервативних та соціально-демократичних), а також протиставлення ідей щодо збереження єдності ЄС з посиленням інтеграції, з одного боку, та прагнення посилити національні пріоритети і суверенітет, з іншого боку (у Великій Британії – прагнення посилити глобальне лідерство).

Ультраправі партії використовують цю призму як для стимулювання дискурсу про національний суверенітет та ідентичність на національному рівні, так і для поширення розбрату в ЄС через наративи про «агресивний» Захід (що є спільним і для ЄС, і для Великої Британії) тощо. На загальноєвропейському рівні така риторика загрожуватиме реформуванню інституцій, запровадженню зеленої політики (й слабка підтримка цього курсу чітко проглядається у результатах національних кампаній), продовженню санкції проти Росії та євроінтеграції України.

При цьому, ключовим наративом політичних програм ультраправих партії є скептицизм щодо ЄС та антиіммігрантська риторика. Ці наративи можуть послабити громадську підтримку зовнішньополітичних ініціатив, у тому числі, щодо допомоги Україні, а також можуть мати негативні наслідки для українських біженців та процесу євроінтеграції України.

Російські дезінформаційні кампанії часто спрямовані на ці держави, щоб посіяти розкол, посилити євроскептицизм і мову ворожнечі щодо національних меншин та уразливих груп.

Питання українських біженців може бути особливо чутливим для Австрії, оскільки країна після війни у Боснії та Герцеговині стала прихистком для значної кількості боснійських біженців. Це обумовлює для австрійського політичного класу пріоритет євроінтеграції Західних Балкан над євроінтеграцією України.

Враховуючи, що в жовтні цього року у Боснії та Герцеговині пройдуть парламентські вибори, варто очікувати, що зосередженість Австрії як країни-члена ЄС буде спрямована на Західні Балкани, а ультраправі партії у контексті власних політичних інтересів можуть маніпулювати темою європейського майбутнього України.

Система ризиків для національних інтересів України у контексті європейського політичного дискурсу

Ризики для України, сформовані нинішньою ситуацією в ЄС у контексті політичної динаміки з огляду на вибори у ряді країн, можуть бути оцінені через умовні фактори, які пріоритезують нинішню значущість (X) того чи іншого ризику для європейської та національної політики, а також потенціал до загострення (Y). Відповідно до аналізу вищезазначеної ситуації, наводимо перелік ризиків у відповідному порядку:

i. Ризик подальшого зростання популізму та впливу ультраправих (8,8):

Посилення ультраправих партій та популістів є однією зі зростаючих тенденцій у Європі, що може становити загрозу національним інтересам України та єдності ЄС.

Дані рухи набирають обертів по всій Європі й можуть суттєво змінити зовнішню політику ключових країн, просуваючи ізоляціонізм, зменшуючи міжнародні зобов'язання та підриваючи єдність ЄС, проте діючи спільно задля підриву європейської єдності та подальшої інтеграції. Зростання популізму безпосередньо загрожує проєвропейській та проукраїнській політиці, яка наразі домінує в багатьох країнах ЄС. Цей ризик є швидкозростаючим (X) і становить безпосередню загрозу для інтересів України. Ризик також є значущим (Y) через потенціал впливу на рішення щодо підтримки України.

ii. Контекст протиставлення єдності ЄС національному суверенітету (7,7):

Напруженість між збереженням єдності ЄС та прагненням до більшого національного суверенітету стає дедалі відчутнішим. Ця динаміка впливає на те, як приймаються колективні рішення в ЄС, зокрема щодо зовнішньої політики та санкцій проти Росії, а також викривлює громадську думку щодо ЄС, гальмує дискусії про реформування європейських інституцій, а також може негативно вплинути на євроінтеграцію країн-кандидатів.

Цей ризик є критичним, оскільки перехід до політики національного суверенітету може призвести до фрагментації політики ЄС, зменшуючи готовність до колективних рішень на підтримку України. Ризик має високе значення й по осі значущості (Y) через його зростаючу актуальність, особливо зі зростанням популістських та націоналістичних рухів. Однак він дещо нижчий, ніж попередній по осі швидкості зростання, оскільки це

ширше питання, яке впливає на механізми ЄС і не є безпосереднім електоральним ефектом.

iii. Економічний тиск та зовнішньополітичні зміни (6,6):

Економічний тиск, особливо в контексті відновлення після пандемії та зростання витрат на енергоносії через війну, призводить до зміни пріоритетів у зовнішній політиці. Країни, які стикаються з економічними проблемами, можуть надавати перевагу внутрішнім проблемам, а не міжнародним зобов'язанням, у тому числі, підтримці України.

Цей ризик є значним, оскільки економічний спад може призвести до зменшення громадської та політичної підтримки іноземної допомоги, включаючи військову та фінансову допомогу Україні, а також обумовлювати вимоги повернутися до економічних відносин із Росією та зменшити санкції.

Ризик знаходиться в середині шкали. Хоча він викликає дедалі більше занепокоєння, він є передбачуваним і може бути пом'якшений за допомогою стратегічного економічного партнерства та дипломатії з боку України.

iv. Транскордонний вплив пропаганди РФ на громадську думку (5,5):

Пропагандистські наративи Росії та їх вплив на громадську думку все більше формуються під транснаціональним впливом, а також під впливом ультраправих партій, які транслюють проросійський порядок денний. Це може суттєво впливати на суспільні настрої й, своєю чергою, на політичні рішення.

Цей ризик знаходиться посередині обох осей, оскільки його вплив зростає, але водночас сильно залежить від конкретного виборчого контексту.

v. Вплив Росії на європейську політику (4,4):

Вплив Росії на європейську політику через пряму підтримку певних політичних партій, дезінформаційні кампанії та енергетичний шантаж залишається значною загрозою. Цей вплив може змінити результати виборів і змістити політику на користь Росії, підірвавши підтримку України.

vi. Економічна взаємозалежність та енергетична безпека (3,3):

Економічна взаємозалежність Європи від Росії, особливо в енергетичному секторі, ускладнює прийняття зовнішньополітичних рішень. Країни, залежні від російських

енергоносіїв, можуть неохоче підтримувати жорсткі санкції або збільшення допомоги Україні.

Ризик розташований нижче на осі Y, оскільки прагнення до енергетичної диверсифікації в Європі поступово зменшує залежність від Росії, проте приховані постачання російських енергоносіїв мають досліджуватися й оприлюднюватися.

vii. Роль Європейського Союзу та НАТО (2,2);

ЄС і НАТО є критично важливими інституціями для безпеки та підтримки України. Однак їхня ефективність часто піддається сумніву через внутрішні розбіжності, бюрократичні затримки та різні пріоритети країн-членів.

Цей ризик є порівняно незначним через умовну стабільність ЄС і НАТО як організацій. Основне занепокоєння викликає потенціал внутрішніх розбіжностей.

viii. Міграція та потоки біженців (1,1);

Наплив українських біженців до Європи створює як виклики, так і можливості. Це може призвести до виснаження ресурсів і розпалювання антиіммігрантських настроїв, чим можуть скористатися популісти. Водночас, це посилює прямий людський зв'язок між Україною та Європою. Цей ризик має найнижчий рівень на осі Y через те, що не зростає стрімко, але залишається постійним. На осі X він розміщений на останньому місці, оскільки менш імовірно, що він спричинить негайні зміни в політиці порівняно з іншими ризиками, але потребує ретельного управління, щоб запобігти його трансформації у чутливішу проблему.

Запропонована система ризиків відображає стратегічну оцінку їхньої нагальності, потенціалу зростання та прямого впливу на національні інтереси України. Зростання ультраправих настроїв та пов'язані з цим ризики є пріоритетними через їхнє стрімке зростання та безпосередню загрозу, яку вони становлять для європейської підтримки України.

Матричний аналіз соціально-політичної динаміки

Країна	Основні політичні актори	Наратив політичного дискурсу	Можливі сценарії у короткостроковій перспективі	Соціальна динаміка та громадська думка (За концепцією «геополітика емоцій» Д. Муазі)	Вплив та ризики
Велика Британія	Консервативна партія, Лейбористська партія,	Консерватори: за покращення «британських стандартів»,	Сценарій 1: активні контрзаходи у контексті масових	Масові протести у Великій Британії, антиіммігрантські настрої. Триваючі	Подальша підтримка України найвірогідніше триватиме, однак

	Прем'єр-міністр, ново-призначений уряд	освіти, рівня життя. Ліберали: за справедливе суспільство. Ультраправі: антиімміграційна політика, економічні реформи.	заходів забезпечують тимчасовий порядок, але руйнують «демократичний» імідж лейбористів та поглиблюють соціальну фрагментацію. Сценарій 2: пасивна участь у врегулюванні масових протестів стабілізує ситуацію у довгій перспективі, вимагає значних витрат публічних коштів.	наслідки Брекзиту сприяли загальній фрустрації та втомі від Консерваторів. Через перемогу лейбористів відбулася умовна атрибуція відповідальності із попередньою владою. Домінуюча емоція тривоги (злості), яка є каталізатором масових протестів.	політична невизначеність може поглибитися у результаті економічних реформ та результату вирішення кризи і масових протестів. Це може сприяти громадському опору щодо витрат на допомогу України.
Франція	Ультраправа «Національне об'єднання», центристи «Відродження», лівий блок «Новий народний фронт»	Ультраправі: зменшення податків, антиімміграційна політика, загравання із молодими виборцями через обіцянки економічних стимулів, безпекові питання. Блок лівих сил: відміни пенсійної реформи Макрона. Центристи Макрона: покращення трудового законодавства, стабілізація економіки.	Сценарій 1: Призначення уряду більшості у результаті формування більшості між пропрезидентськими центристами та блоком лівих, ультраправі залишаються впливовою монополюючою силою. Сценарій 2: Призначення уряду меншості у результаті формування більшості між пропрезидентськими центристами та блоком лівих, ультраправі залишаються впливовою силою. Сценарій 3 та 4: Призначення уряду меншості або прем'єр-міністра, який представляє опозицію (блок лівих), уряд ультраправих малоімовірний.	Шокуючі результати голосування до Європарламенту, постелекторальний дискурс із пошуку консенсусів, рефлексії за результатами проведення Олімпіади. Домінуюча емоція надії у результаті успішної консолідації зусиль проти ультраправих.	Посилення радикальних ідей як правого, так і лівого спрямування ускладнює соціально-політичну динаміку Франції у порівнянні з іншими країнами, що аналізуються, й поглиблює поляризацію у суспільстві та створює подвійний тиск на центристські демократичні сили. Водночас, такий стан речей виключає ізоляціонізм та розширює варіанти політичної гри. Підтримка України є вигідною для центристів Макрона. За умови призначення центристського уряду підтримка може зростати до кінця президентського терміну, який завершується у 2027 році, а також у контексті конкуренції із

ПОЛІТИЧНА ДИНАМІКА В ОКРЕМИХ ДЕРЖАВАХ ЄВРОПИ У КОНТЕКСТІ ВИБОРІВ 2024 РОКУ: ВПЛИВ НА ПІДТРИМКУ УКРАЇНИ

					США за лідерство у контексті безпекової ситуації в ЄС.
Австрія	Ультраправа «Партія свободи», провладна «Народна партія», «Соціал-демократична партія», проєвро-атлантична партія «Новий ліберальний форум»	Євроскептицизм, протистояння зеленій політиці ЄС, традиційні консервативні цінності, нейтралітет, економічні зв'язки з Росією, скептичне ставлення до санкцій. NEOS: проєвропейська позиція, за поглиблення євроінтеграції.	Сценарій 1: У результаті посилення ультраправи формують коаліцію із союзником – «Народною партією» – за зразком 2017 року, що є найбільш ймовірним сценарієм, враховуючи близькість векторів передвиборчих наративів. Сценарій 2: Формування ширшої коаліція між «Партією свободи», «Народною партією» та «Соціал-демократами». Сценарій 3: Формування коаліції між «Народною партією», «Зеленими» із залученням інших політичних партій з метою обмеження впливу ультраправих.	Місцеве сприйняття нейтралітету та економічних інтересів з Росією. Страх є переважаною емоцією, обумовлює неприйняття мультикультуризму, уникнення відповідальності та пасивність через інструменталізацію дискурсу (нейтральність, як частина ідентичності).	Австрія, ймовірно, і в подальшому уникатиме залученості до практичної підтримки України. Водночас, існує ризик впливу австрійських еліт на перебіг міжнародних розслідувань воєнних злочинів (їхнє саботування або просування проросійських позицій), блокування перебігу переговорів між Україною та ЄС щодо подальшої євроінтеграції у контексті підтримки євроінтеграції Західних Балкан напередодні виборів у Боснії та Герцеговині. 2024 рік не видається сприятливим для конструктивної співпраці із Австрією на найвищому рівні, проте Україна має розбудовувати контакти із проєвро-атлантичним «Новим ліберальним форумом».
Бельгія	Ультраправа N-VA та Vlaams Belang, «Рух реформістів», «Соціалістична партія», ліберальна OpenVLD	Ультраправа Vlaams Belang: незалежність регіону Фландрія, антиімміграційна політика, загравання і посилення регіональних відмінностей у країні. Ультраправа N-VA просувають більш помірні погляди та просувають конфедеративну	Сценарій 1: Прихід до влади Влаамса Беланга руйнує коаліцію, що призводить до зменшення уваги до України й тривалої внутрішньої кризи, яка матиме наслідок для усього ЄС. Сценарій 2: Стабільна коаліція формується у довготривалій перспективі та продовжує помірковану	Сепаратистські настрої сприяють посиленню розгубленості та зневіри до конституційного устрою. Враховуючи значуще місце Бельгії для європейського контексту, такі настрої можуть мати негативний вплив на рівні ЄС. Розгубленість, ймовірно, є домінуючою емоцією	Стабільність коаліції має вирішальне значення; будь-який розпад може зменшити підтримку України з боку Бельгії. Помірний ризик, залежить від стабільності коаліції та впливу ультраправих.

		<p>модель устрою Бельгії.</p> <p>Соціалісти: соціальна та економічна рівність.</p> <p>Трудова партія: радикальні економічні зміни, податки на розкіш, розширені соціальні гарантії.</p>	<p>підтримку України в рамках ЄС.</p> <p>Сценарій 3: Залучення «аполітичних» стабілізаційних факторів за прикладом Нідерландів.</p>	<p>періоду, що обумовлена політичною фрагментацією та конфліктом ідентичностей.</p>	
Нідерланди	<p>Ультраправа «Партія свободи», ліберальна «Народна партія за свободу та демократію», альянс «Зелені ліві – партія праці», правочентристська «Новий суспільний договір», популістська «Партія фермерів», Розвідувальні органи</p>	<p>Ліберали: стабільна економіка, «прагматична» імміграційна політика.</p> <p>Ультраправі: сувора антиімміграційна політика, національна ідентичність, суверанізм, перетікаючий у євроскептицизм.</p> <p>Ліві та зелені: соціальна політика, соціальна рівність, зелена політика.</p>	<p>Сценарій 1: Зростання PVV ставить під сумнів проукраїнську позицію Нідерландів, що може призвести до зменшення підтримки.</p> <p>Сценарій 2: Центристські партії зберігають сильні санкції ЄС та підтримку України.</p> <p>Сценарій 3: розвідувальні структури продовжують відігравати вирішальну роль у стабілізації політичного ландшафту.</p>	<p>Громадські настрої щодо імміграції та їх вплив на зовнішню політику є серцевиною соціальної напруги. Водночас спостерігається «амбівалентність» у пошуку ворога за рахунок євроскептичного дискурсу, який існує паралельно із анти-іммігрантським наративом (внутрішній та зовнішній ворог)</p> <p>Невизначеність (злість), обумовлена політичною та соціальною напругою.</p>	<p>Проукраїнська політика, ймовірно, продовжиться за рахунок того, що ультраправі не отримали ключових посад зовнішньополітичного напрямку. Однак широка поляризація населення за рахунок посилення як лівих, так і правих ідей є сприятливим ґрунтом для російського інформаційного втручання.</p> <p>Потенційний ізоляціоністський зсув, якщо ультраправі здобудуть вплив.</p> <p>Сильні євроскептичні настрої.</p>

Висновки та рекомендації

1. За результатами виборів у Франції сформувався парламент, в якому жодна політична сила (блок лівих сил, ультраправі, провладні центристи) не сформувала більшість, а тому політична напруга полягатиме в пошуку консенсусу щодо формування більшості та призначення Кабінету міністрів.
2. Призначення прем'єр-міністра від провладної політичної сили посилить позиції лідера країни Емманюеля Макрона у другій половині президентського мандату,

який завершується у 2027 році, а призначення прем'єр-міністра від правих сил – сприятиме зниженню суспільної напруги.

3. Підтримка України Францією продовжуватиме бути питанням конкуренції за лідерство в Європі із США, тому політичне протистояння у Франції в цілому здебільшого не створює значних ризиків для України. Втім, рекомендується взяти до уваги транскордонну співпрацю між ультраправими партіями, які просувають ідеї євроскептицизму.
4. Водночас, для України може мати негативний ефект ситуативне співробітництво між ультралівими (Меланош) та ультраправими (Ле Пен).
5. Масові протести у Великій Британії продемонстрували значний потенціал міжетнічної напруженості у суспільстві, що створює суттєві ризики для новообраної влади лейбористів, які позиціонують себе як більш демократична політична сила. За таких умов рішучі дії та рішення влади щодо протидії насильству можуть підірвати імідж/довіру до новопризначеного уряду і поглибити соціальний конфлікт.
6. Питання війни в Україні залишається для британської громадської думки консенсусним. Разом з тим, у разі загострення суспільної напруги фактор України може стати тригером роздратування для громадської думки, яка вимагатиме більшої зосередженості влади на внутрішніх питаннях. Такі ризики також створюють підґрунтя для антиукраїнської риторики з боку ультраправих сил.
7. Ультраправі сили у вищезгаданих країнах загалом керуються наративами про антиімміграційну політику; демонізацію Заходу як «агресора» у війні Росії проти України; обґрунтування економічних викликів запровадженням антиросійських санкцій; євроскептицизм та стимулювання недовіри до ЄС. При цьому, помірно праві та консервативні політичні партії, які переважно фокусуються на націоналістичних та сувереністських ідеях, не становлять небезпеки для України, допоки їхня риторика не зосереджується на євроскептицизмі.
8. Ландшафт європейських політичних партій правого спрямування вимагає детальнішого аналізу з боку українських представників влади та розвідувальних відомств для визначення допустимих ризиків від можливої співпраці з помірними правими (європейські реформісти та консерватори).
9. Україні слід працювати над створенням міжнаціональних альянсів з центристськими та проєвропейськими партіями в цих країнах, щоб протистояти зростанню популістських та ультраправих рухів. Це може включати дипломатичну роботу, участь у європейських форумах та кампанії публічної дипломатії.

10. Україна повинна підкреслювати свої історичні зв'язки з європейськими країнами, особливо ті, що ґрунтуються на спільному досвіді протистояння авторитаризму. Це може посилити емоційну та моральну підтримку боротьби України проти російської агресії. Така стратегія за додаткового аналізу може бути доречною для австрійського контексту у співпраці з «Новим ліберальним форумом», який є найвиразнішою проєвропейською силою країни.
11. Для стабільної економічної підтримки українська сторона має сформулювати довгострокову вигоду, яка була б приваблива для партнерів, та наголошувати на довгострокових економічних вигодах від партнерства з питань відновлення, подальших інвестицій в енергетичну безпеку, торговельних можливостей у повоєнний період.
12. Україна повинна співпрацювати з європейськими країнами в питаннях управління потоками біженців, забезпечуючи задоволення потреб українських громадян за кордоном, а також враховуючи занепокоєння приймаючих країн. Це може допомогти пом'якшити будь-яку негативну політичну реакцію, пов'язану з питаннями міграції, а також зменшити негативний ефект антиімміграційної політики у низці країн, який може загрожувати громадянам України.
13. Українській стороні варто співпрацювати з європейськими ЗМІ, неурядовими організаціями та урядами для викриття та протидії російським інформаційним втручанням; створювати та поширювати переконливий контент, який не тільки розвінчує російську пропаганду, а й просуває українську перспективу в контексті позиціонування сильної України у світі, й «зисків» від цього для міжнародної спільноти.
14. Українські сторони рекомендується диверсифікувати комунікацію в рамках публічної дипломатії, враховуючи місцеві особливості та контексти у різних країнах.
15. Зусилля України також мають бути спрямовані на підрич здатності Росії впливати на європейську громадську думку, особливо, у контексті втручання у вибори, лобіювання економічних інтересів та скасування санкцій.

© Центр міжнародної безпеки

Авторка:

Маріанна Присяжнюк

Інформація та погляди, викладені в цьому дослідженні, належать авторам і не обов'язково відображають офіційну думку Фонду Конрада Аденауера та Міністерства закордонних справ України.

Центр міжнародної безпеки

вул. Бородіна Інженера, буд. 5-А, м. Київ, 02092, Україна

Тел.: +380999833140

Е-mail: cntr.bezpeky@gmail.com

<https://intsecurity.org/>

